

BEZGEK

Yabancılar Türkçe Öğretimi Dergisi
Journal of Teaching Turkish Language to
Foreigners

Araştırma Makalesi

Cilt 3 (2024) Sayı 4 253-273

10-15 Yaş Arası Yabancı Çocukların Türkçe Öğrenmeleri için Hazırlanmış Türkçe Yardımcı Okuma Kitaplarının Çocuğa Görelilik ve Değer Aktarımı Açısından İncelenmesi*

Analysis of Turkish Reading Books Prepared for Non-Turkish Children Aged 10–15: A Study on Child-Centeredness and Value Transmission

Vafa Savaşkan¹ Eda Günaydın²

Savaşkan, V. ve Günaydın, E. (2024). 10-15 yaş arası yabancı çocukların Türkçe öğrenmeleri için hazırlanmış Türkçe yardımcı okuma kitaplarının çocuğa görelilik ve değer aktarımı açısından incelenmesi. *Bezgek yabancılar Türkçe öğretimi dergisi*, 3(4), 253-273. <http://dx.doi.org/10.56987/bezgek.1456130>

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 20.03.2024
Kabul Tarihi: 13.10.2024
Yayın Tarihi: 15.12.2024

Anahtar Sözcükler

Türkçe yardımcı okuma kitabı
Çocuğa görelilik
Değer aktarımı

Article Info

Received: 20.03.2024
Accepted: 13.10.2024
Published: 15.12.2024

Keywords

Turkish supplementary reading book
Suitability for children
Value transfer

Öz

Bu çalışmanın amacı, Yunus Emre Enstitüsü “Çocuk Hikâyeleri Dizisi” bünyesinde yer alan hikâye kitaplarının, çocuğa görelilik ve Schwartz Değerler Listesinde yer alan değerler doğrultusunda incelemektir. Çalışma verilerine doküman incelemesi yöntemi kullanılarak erişilmiş ve elde edilen bulgular araştırmacılar tarafından yorumlanmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda, Schwartz’ın Değerler Modeli’ne göre A1 ve A2 düzeyi kitaplarda, 8 farklı değer boyutuna yer verildiği görülmüştür. Değer boyutları arasında tüm kitaplarda iyilikseverlik ve uyma değerlerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Diğer değerlerin kullanım sıklığı sırasıyla şu şekildedir; güvenlik, güç, özyönelim, evrenselcilik, başarı, hazcılık, uyarılım ve geleneksellik. Farklı değer boyutlarına yer verme açısından yeterli olsa da Türk dilini ve kültürünü aktarmayı amaçlayan bu öykülerde geleneksellik değerinin diğer değerlere oranla daha az yer alması dikkat çekmiştir. “Çocuk Hikâyeleri Dizisi” seti çocuğa görelilik ilkeleri doğrultusunda tasarım ve içerik özellikleri olmak üzere iki farklı açıdan incelenmiştir. İçerik ve tasarım özellikleri bütün olarak bakıldığında çocuğa görelilik ilkelerine genel olarak uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Abstract

This study examines the Children’s Stories Series published by the Yunus Emre Institute, focusing on its alignment with child-centeredness principles and the inclusion of values based on Schwartz’s Values List. Utilizing document review as a methodology, the researchers conducted a content analysis to interpret the findings. The analysis revealed that the A1 and A2 level books in the series encompass eight different value dimensions as outlined in Schwartz’s Values Model. Among these, the values of benevolence and conformity appear consistently in all the books. The frequencies of other values vary, with the following dimensions represented: security, power, self-direction, universalism, achievement, hedonism, stimulation, and tradition. While the inclusion of diverse value dimensions is noteworthy, the limited emphasis on the value of tradition is striking, particularly given the series’ aim to convey Turkish language and culture. From the perspective of child-centeredness, the study evaluates the Children’s Stories Series based on design and content features. Overall, the findings suggest that these books generally align with the principles of child-centeredness, making them suitable for the intended audience.

* Bu makale, 1-3 Mart 2024 tarihlerinde Balıkesir’de düzenlenen “9. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kongresi”nde sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş hâlidir.

¹ Artvin Çoruh Üniversitesi, Artvin, Türkiye. vsavaskan@artvin.edu.tr

² Artvin Çoruh Üniversitesi, Artvin, Türkiye. eda.kse0160@gmail.com

Giriş

Değer kavramı; birey, grup ya da toplum tarafından önem atfedilen, çoğunluk tarafından kabul gören, beğenilen, istenilen şeyler olarak açıklanabilir (Turan ve Ulusoy, 2016). Eğitim sürecinde toplumun maddi kültürünün aktarılmasının yanında, maddi olmayan kültürünün de aktarılması gerekmektedir (Bulut, 2012). Yeni bir dil öğretilirken o dille aktarılan değerlerin de hedef kitleye verilmesi amaçlanır. Bu bağlamda değer eğitimi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde önemli bir yere sahiptir (Erçelik ve Yeşilyurt, 2020). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nın (2020) temel yaklaşımları içerisinde evrensel ve kendi kültürüne özgü değerlere duyarlı, kültürlerarası bilinç sahibi bireyler yetiştirmek istendiği belirtilmiştir.

Değerler hakkında çeşitli sınıflandırmalar ve tanımlamalar mevcuttur. Bu sınıflandırmalar arasında evrensel ölçütte kabul görenlerden biri de Schwartz'ın değer modelidir. Schwartz'a (1994) göre değerler, bireyi istedikleri hedefe ve belli bir standarda erişmek amacıyla davranışa yönlendiren ve bireyler için görece önemli davranışa yol açan ilkelerdir. Bu modelde dört ana gruba ayrılan on temel değer ve bunlara bağlı alt değerler bulunur. Temel değerler arasında; güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, gelenek, uyma ve güvenlik değerleri yer almaktadır (Schwartz, 2006). Bu on değer boyutunun toplam elli altı alt değeri bulunur. Değer boyutları ve alt değerler, Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Değer boyutları ve alt değerler

Değer Boyutu	Alt Değerler
Güç	Sosyal güç sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki sosyal görüntüsünü koruyabilmek, insanlar tarafından benimsenmek, otorite sahibi olmak.
Başarı	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak, zeki olmak.
Hazcılık	Zevk, hayattan tat almak, cinsellik, İsteklerine düşkün olmak.
Uyarılım	Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak.
Özyönelim	Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak, kendine saygısı olmak.
Evrenselcilik	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, barış içinde bir dünya istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olmak, çevreyi korumak, iç uyum.
İyilikseverlik	Yardımsever olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak, gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi bir hayat, anlamlı bir hayat.
Geleneksellik	Alçak gönüllü olmak, dindar olmak, hayatın bana verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı olmak, dünyevi işlerden el ayak çekmek.
Uyma	Kibar olmak, itaatkâr olmak, ana babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek.
Güvenlik	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek, bağlılık duygusu, sağlıklı olmak, mahremiyet.

(Küçük, 2016).

Tablo 1'de sıralanan değerlerin açıklamaları şu şekildedir:

Güç değeri: Sosyal statü, insanlar ve kaynaklar üzerinde hâkimiyet kurma şeklinde tanımlanabilir. Bu değer toplumsal saygınlık üzerine odaklanmıştır (Schwartz, 2006).

Başarı: Toplumsal standartlara göre yeterlilik göstermek ve bu yolla toplum tarafından onay görmek olarak tanımlanabilir. Başarı da tıpkı güç değeri gibi toplumsal saygınlık üzerine odaklanmıştır (Schwartz, 2006).

Hazcılık: Bedensel haz ve duyuumsal doyum arayışı şeklinde tanımlanabilir. Hazcılık, organizmanın gereksinimlerinden ve bu gereksinimleri karşılamanın verdiği hazdan doğmaktadır (Schwartz, 2006).

Uyarılım: Kısaca heyecan ve yenilik arayışı biçiminde ifade edilebilir. Değişken yaşam, heyecanlı yaşam, cesur olmak, kendini yönetme gibi gereksinimler uyarılım değerini yansıtır (Schwartz, 2006).

Özyönelim veya kendini yönetme: Bağımsız düşünme, bağımsız davranma eğilimi olarak tanımlanabilir. Seçme, yaratıcılık, özgürlük, kendi amaçlarını seçme, meraklı olma, bağımsızlık, kendine saygı gibi ihtiyaçlardan doğmuştur (Schwartz, 2006).

Evrenselcilik: Tüm insanlık ve doğanın iyiliği için anlayış, takdir etme, hoşgörülü olma ve korumayı amaçlar. Geniş görüşlü olmak, toplumsal adalet, eşitlik, barış içinde bir dünya, güzellik dünyası, doğayla bütünleşme, bilgelik, çevreyi koruma gibi amaçları da kapsar (Schwartz, 2006).

İyilikseverlik: Kişinin çevresinde bulunan insanların refahını koruma ve artırma amacını ifade eder. Yardımcı olma, dürüstlük, sorumluluk sahibi olmak, bağlılık, gerçek arkadaşlık, olgun aşk, ait olma duyguları, yaşamın anlamı, ruhsal bir yaşam gibi alt temaları kapsar (Schwartz, 2006).

Geleneksellik: Kültürel ve dini uygulamalara, anlayışlara saygı ve bağlılığı ifade eder. Geleneğe saygı, alçak gönüllü olma, hayatı kabullenme, ılımlı olma, ruhsal yaşam sürme gibi davranışlar geleneksellik içerisinde yer alır (Schwartz, 2006).

Uyma: Başkalarına zarar verebilecek davranışlara veya toplumsal beklentilere aykırı dürtüler ve davranışlara ket vurmak şeklinde tanımlanabilir. İtaatkâr olma, kendi kendini disiplin etme, incelik, ana-baba ve yaşlılara saygı gösterme gibi davranışları kapsar (Schwartz, 2006).

Güvenlik: Toplumun, ilişkilerin ve benliğin güvenliği, ahengi ve kararlılığını sürdürmeyi amaçlar. Toplumsal düzen, aile güvenliği, ulusal güvenlik, temiz olma, iyiliklere karşılık verme, sağlıklı olmak gibi davranışlar güvenlik değeri içerisinde yer almaktadır (Schwartz, 2006).

Değerlerin aktarılması hususunda resimli çocuk kitapları önemli bir işleve sahiptir, çocuğa kazandırılması gereken değerler resimli kitaplar aracılığıyla rahatlıkla verilebilir (Körükçü, Acun Kapıkıran ve Aral, 2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen çocuklar için hazırlanan kaynak kitaplar ve yardımcı materyaller aracılığıyla değer aktarımı sağlanabilir. Erçelik ve Yeşilyurt (2020), yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde değerlerin ders kitapları ile aktarıldığını ifade etmiştir. Çocuklara değer aktarımını sağlamak için faydalanılan kitapların çocuk edebiyatı ilkelerine uygun olması gerekir.

Oğuzkan'a (2001) göre çocuk edebiyatı, çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar. Yalçın ve Aytaş'a (2012) göre çocuk edebiyatı kavramı, yalnızca metin özellikleri ve pedagojik özellikler içermez; düzenleme, resimleme ve canlandırma gibi birçok kavramın bir araya gelmesiyle oluşur. Çocuk edebiyatı ürünlerinin içerik ve tasarım özellikleri açısından çocuğa göre olması gerekir, bu nedenle bir çocuk edebiyatı ürünü meydana getirmek uzmanlık gerektirir ve çocuk gerçekçiliği ilkesine uygun davranmayı zorunlu kılar.

Çocuk edebiyatının en önemli ilkelerinden biri, çocuğa görelilik ilkesidir. Çocuğa görelilik çocuklar için yazılmış bir kitabın hem biçimsel, içerik ve eğitsel özelliklerinin çocuğun doğasına, ilgi ve gereksinimlerine uygun olması; çocuğun dil ve anlam evreni, bakış açısıyla örtüşmesi hem de metinsellik ölçütlerini yerine getirmesidir (Sever, 2008). Çocuğa görelilik açısından kitaplar incelenirken içerik özellikleri ve tasarım özellikleri olarak iki ayrı gruba ayrılır. Tasarım özellikleri arasında kâğıt, sayfa düzeni ve resimlemeler yer alırken içerik özellikleri arasında konu, tema (izlek), karakterler, dil ve anlatım, ileti ve çevre unsurları yer alır (Sever, 2008). İçerik özellikleri bakımından çocuk kitaplarını değerlendirirken çocuğun düşünce ve hayal dünyasını zenginleştirme, okuma ilgisi ve öğrenme merakı uyandırma, eğlenceli ve öğretici olma gibi özellikler dikkate alınır. Biçimsel açıdan iyi kabul edilen kitapların ön kapaklarından en son sayfalarına kadar bütün tasarımlarının içerik ile uyumlu olması gerekir. Bu uyum okuyucuyu kitabı alıp okumaya davet eder (Karatay, 2011).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde değer aktarımı önem arz etmektedir. Değer aktarımı ise hikâye kitapları aracılığıyla yapılabilmektedir. Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan programda; hikâye, öykü ve masal anlatımının çocuğa hem kültürel değerlerin kazandırılmasında hem de dil öğretiminde en güçlü yöntemlerden biri olduğu söylenmiştir. Bu programa uygun ders işleme ve materyal hazırlama sürecinde; evrensel ve insani değerleri, disiplinler arası bir yaklaşımla Türkiye Yeterlikler Çerçevesi'nde belirtilen yetkinlikleri ve 21. yüzyıl becerilerini esas alan bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiği de söylenmiştir. (TYDOÖP, 2020). Değer aktarımı için seçilen hedef kitle çocuk kategorisinde yer alıyorsa tercih edilen kitapların da çocuğa görelige uygun olması gerekmektedir. Bu nedenle çalışmada Yunus Emre Enstitüsü'nün hazırlamış olduğu "Çocuk Hikâyeleri Dizisi" değerler eğitimi ve çocuğa görelig açısından ele alınmıştır. Çocuklar için yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan kaynak kitapları, Schwartz Değerler Listesi açısından inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Bu çalışmanın amacı, Yunus Emre Enstitüsü "Çocuk Hikâyeleri Dizisi" bünyesinde yer alan hikâye kitaplarının, çocuğa görelig ve Schwartz Değerler Listesinde yer alan değerler doğrultusunda incelemektir. Bu amaçla Yunus Emre Enstitüsü "Çocuk Hikâyeleri Dizisi" A1-A2 seviyesi 14 hikâye kitabı ("Misafirimiz Var", "Bayram", "Yeni Okulumuz", "Yeni Arkadaşım", "Sınavlar Başlıyor", "Tatil Sürprizi", "Hakan'ın Günlüğü", "İstanbul Heyecanı", "Doğum Günü", "Yeni Hayatımız", "Sınıflar Yarışıyor", "Soralım Öğrenelim", "Tatil Planı", "Yeşil Göl") aşağıda yer alan sorular etrafında incelenmiştir.

1. Schwartz'ın Değerler Modeli'ne göre "Çocuk Hikâyeleri Dizisi" setinde yer alan değerler nelerdir?
2. "Çocuk Hikâyeleri Dizisi" seti çocuğa görelig açısından uygun mudur?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, inceleme nesnesi, veri toplama teknikleri, analiz süreci ve güvenilirliği hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Leymun, Kabakçı ve Odabaşı (2017), bütün olarak ele alınması gereken incelemelerde, durum çalışmasının rehber olarak karmaşıklıkların keşfinde ve anlaşılmasında yol gösterici olabileceğini ifade etmiştir.

İnceleme Nesnesi

Bu çalışmada kullanılan materyaller, Yunus Emre Enstitüsü "Çocuk Hikâyeleri Dizisi", A1-A2 seviyesindeki hikâye kitaplarıdır. Bu kitaplar, Schwartz tarafından geliştirilen değer modeli ve çocuğa görelig ilkeleri göz önünde bulundurularak incelenmiştir. İncelenen kitapların listesi ve görselleri şu şekildedir:

Tablo 2. İncelenen hikâye kitaplarına ilişkin bilgiler

Hikâye Kitaplarının Seviyeleri	
A1	A2
Bayram	Doğum Günü
Hakan'ın Günlüğü	İstanbul Heyecanı
Misafirimiz Var	Sınıflar Yarışıyor
Sınavlar Başlıyor	Soralım Öğrenelim
Tatil Sürprizi	Tatil Planı
Yeni Arkadaşım	Yeni Hayatımız
Yeni Okulumuz	Yeşil Göl

Görsel 1. A1 ve A2 düzeyindeki hikâye kitaplarının görselleri

Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri

Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinden faydalanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırma kapsamındaki veriler doküman incelemesiyle elde edilmiştir. Doküman incelemesi; olgu veya olgularla ilgili bilgi veren bazı yazılı materyallerin çözümlenmesiyle ilişkili bir veri toplama aracıdır (Karasar, 2007).

Verilerin Analiz Süreci

Verilerin çözümlenmesinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre içerik analizi, birbirine benzeyen verilerin kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmesi ve okuyucu tarafından anlaşılabilir şekilde düzenlenerek yorumlanmasıdır.

Araştırma Verilerinin Geçerlik ve Güvenirliği

“Çocuk Hikâyeleri Dizisi”nde yer alan A1-A2 seviyesindeki hikâye kitaplarındaki değerler, Schwartz (1994, 2006) tarafından geliştirilen değerler modelinde belirlenen on değere uygun olarak araştırmacılar tarafından kodlanmıştır. Çocuğa görelilik açısından yapılan incelemede ise öyküler, Sever'in (2008) belirlemiş olduğu çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler ve çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınarak belirli temalara göre çözümlenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulguların ilgili kodlarda ve temalarda yer almasına yönelik yapılan sınıflandırmanın uygunluğunun güvenilirliği için alan uzmanı görüşüne başvurulmuştur. Bu sürecin devamında araştırma verileri karşılaştırılmış ve araştırmacıların ayrı ayrı yaptığı kodlamaların birbiriyle uyumu hesaplanmıştır. Bunun için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği katsayısı = görüş birliği ÷ (görüş birliği + görüş ayrılığı) x 100 formülü kullanılmış ve %93'lük görüş birliğine varılmıştır. Böylece verilerin güvenilirliğinin yeterli olduğu görüşü kabul görmüştür. Saban (2008), nitel araştırmalarda çalışmanın güvenilirliğinin sağlanması için araştırmacı ile uzman arasındaki uyumun %90 üzerinde olması gerekmekte olduğunu vurgular.

Bilimsel Yayın Etiği

Yapılan araştırmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği” yönergesinde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlıklı 2. bölümünde belirtilen eylemlerden de hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bulgular

Bu bölümde Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan “Çocuk Hikâyeleri Dizisi” setinde yer alan on dört hikâye kitabındaki öyküler Schwartz’ın Değerler Modeli’ne göre ve çocuğa görelilik açısından incelenmiş ve elde edilen veriler tablo şeklinde yorumlanmıştır.

“Çocuk Hikâyeleri Dizisi” Setinde Saptanan Değer Bulguları

Aşağıda A1 seviyesi hikâye kitaplarında saptanan değer bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 3. A1 seviyesi hikâye kitaplarının değer bulguları

	Bayram	Hakan’ın Günlüğü	Misafirimiz Var	Sınavlar Başlıyor	Tatil Sürprizi	Yeni Arkadaşım	Yeni Okulumuz	Toplam
Güç	√	√	√	√	√	√	√	7
Başarı	√	√	√	√				4
Hazcılık	√	√			√	√		4
Uyarılım		√	√		√	√	√	5
Özyönelim	√	√	√	√	√	√	√	7
Evrenselcilik		√	√	√	√	√	√	6
İyilikseverlik	√	√	√	√	√	√	√	7
Geleneksellik	√		√	√	√	√		5
Uyma	√	√	√	√	√	√	√	7
Güvenlik	√	√	√	√		√	√	6
Toplam	8	9	9	8	8	9	7	

Tablo 3 incelendiğinde her kitapta birden çok değer boyutuna yer verildiği görülmüştür. En fazla değer boyutunun “Hakan’ın Günlüğü” (9), “Misafirimiz Var” (9) ve “Yeni Arkadaşım” (9) kitaplarında yer aldığı; ardından “Bayram” (8), “Sınavlar Başlıyor” (8), “Tatil Sürprizi” (8) ve “Yeni Okulumuz” (7) isimli kitapların takip ettiği görülmüştür. Değer boyutlarının sıklığına bakıldığında güç, özyönelim, iyilikseverlik ve uyma değerlerinin tüm hikâye kitaplarında yer aldığı görülmüştür. Evrenselcilik ve güvenlik değeri altı kitapta, uyarılım ve geleneksellik değeri beş kitapta yer almıştır. Dört kitapta yer verilerek en az karşılaşılan değerler başarı ve hazcılık olmuştur.

Schwartz’ın Değer Modeli’ndeki kategoriler doğrultusunda incelenen hikâye kitaplarında yer alan değerlere yönelik cümleler doğrudan alıntılarla en çok vurgulanan değerlerden başlayarak sırasıyla aşağıda verilmiştir.

Güç değerine yönelik “Bayram” öyküsünde; “– Anne, bu nasıl oldu? – Tamam bu iyi. Bunu alalım.”, “– Ben bayram şekeri, lokum ve baklava almak istiyorum. Bu şekerlerin kilosu kaç lira? – Efendim, bunların kilosu 25 lira. – Çok pahalı. Şunların kilosu kaç lira? – 15 lira. – Tamam, bunlar iyi. Peki, lokumun kilosu kaç lira? – Sade lokum 20 lira, fındıklı lokum 30 lira. – Humm... Baklavanın kilosu ne kadar? – Cevizli baklava 45 lira, fıstıklı baklava 55 lira. – İki kilo cevizli baklava, iki kilo bayram şekeri ve bir kilo fındıklı lokum verir lütfen.” ve “– Çocuklar! ... Şimdi komşularımızı ziyaret edelim. Onların da bayramlarını kutlayalım, dedi.” örnek gösterilebilir.

“Hakan’ın Günlüğü” öyküsünde; “Akşam anneme ve babama kampı anlattım ve onlardan izin istedim. Bana “Biraz düşünelim, yarın sana kararımızı söyleyelim.” dediler.”, “Oğlum, başka insanlara yardım etmek çok güzel bir şey. Sen fazla elbiselerini bir poşete koy ve okula götür.”, “Yiğit Bey: Arkadaşlar okulun içinde malzemeler var. Onları minibüse taşıyalım, dedi.” cümleleri örnek gösterilebilir.

“Misafirimiz Var” öyküsünde; “– Hayır oğlum. Hemen mutfağa gel. Bugün çok işimiz var.”, “– Kızım, misafirler akşam yemeğinde burada olacaklar. Markete gidelim ve yemek için alışveriş yapalım. – Tamam anne. Mustafa da bizimle geliyor mu? – Hayır, o gelmiyor. Ayla hanım Mustafa’nın odasına gitti: – Oğlum, biz markete gidiyoruz. Sen evde kal. Mustafa: – Peki anne.”, “Kasiyer: – Hoş geldiniz. Ayla Hanım: –Hoş bulduk. Borcum ne kadar? – Borcunuz 190 lira. – Buyurun paranız. – Teşekkür ederim. Bu da paranızın üstü.” örnek verilebilir. Güç değerine Sınavlar Başlıyor öyküsünde “– Evet, doğru söylüyorsun ama Elif’in bizimle işi yok. Biz ayakkabı almak için mağazaya gidelim. O, Cananların evine gitsin ve ders çalışsın.” cümlesinde yer verildiği görülmüştür. Tatil Sürprizi adlı öykü kitabında ise “–... bizim için toplam ücret ne kadar oluyor? – 1400 lira. –Tamam, bu tura katılalım... Halil Bey formu doldurdu ve görevliye verdi. Sonra tur ücretini ödedi.”, “... Biz çocuklarımız için tablet ve telefon almak istiyoruz... – Bu tableti alalım mı? – Bence güzel, fiyatı da uygun. Bunu Damla için alalım... – Yavuz siyahı çok seviyor. Biz siyah telefonu alalım. Halil Bey: Tamam. Telefon ve tableti alıyoruz.”, “– Anne, baba! Sonraki gezimiz nereye? – Dur kızım! Eve az önce girdik. Bu gezide çok yorulduk. Şimdi dinlenelim. Yarın oturalım ve beraber plan yapalım, dedi. Halil Bey de başıyla İpek Hanımı onayladı. Doruk ailesi daha sonra başka turlara da katıldı ve birçok şehir gezdi.” bulgularına rastlanmıştır.

“Yeni Arkadaşım” öykü kitabında güç değerine yönelik şu bulgulara ulaşılmıştır: “Annesi de “Kızım, akşam saat yedide baban eve geliyor. Bu konuyu ona soralım.” dedi.”, “Daha sonra Erdal Bey: Çocuklar, geç oldu. Bugün çok yoruldu odanıza gidin ve dinlenin, dedi.”

“Yeni Okulumuz” öykü kitabında: “...Onlar şimdi Fatih’te iki katlı bir evde yaşıyor.”, – Peki niçin İstanbul’a geldiniz? – Çünkü babam iş adamı ve İstanbul’da bir mağaza açtı.” cümlelerinde güç değerine yönelik bulgular saptanmıştır.

Özyönelim değer boyutuna yönelik şu bulgular saptanmıştır: “– Orada aslan, zürafa, maymun, ayı ve yılan gibi hayvanlar var. Onları daha önce görmedik.” (Bayram). “Ben, Serhat ve Emrah listeye gezi kulübünü yazdık. Çünkü gezilerde çok güzel yerler görüyoruz ve yeni şeyler öğreniyoruz.” (Hakanın Günlüğü). – Adnan amca, niçin İstanbul’a taşıyorsunuz? – İstanbul’u, ailemi ve arkadaşlarımı çok özledim. Ayrıca burada bir lokanta açmak istiyorum.” (Misafirimiz Var). “Canan kardeşin evde değil mi? Onu görmedim.”, “Şu kalın ve mor renkli kitap ne? Çok merak ettim.”, “Osman amca, lise yıllarınız nasıldı? Hangi derslerde daha başarılıydınız? Lise yıllarınızı özleyiyor musunuz?”, “Seni aramak istedim. Sen ne yapıyorsun? Sınavlara çalışıyor musun? ...Sen neler yaptın? Konuları bitirdin mi?”. “Arkadaşlar, sınavlarınız nasıl geçti?” (Sınavlar Başlıyor). “Evet, kültür turizmi daha iyi. Biz tarihi ve turistik yerleri görmek istiyoruz.”, “Bu yere niçin “Pamukkale” diyoruz?”, “Anne, baba! Sonraki gezimiz nereye?” (Tatil Sürprizi). “Ben, bir öğrenciyi evimizde misafir etmek istiyorum. Sonra da İngiltere’ye gitmek ve kardeş okulumuzda ders dinlemek istiyorum.”, “Beyza daha sonra odasına gitti. Yarım saat dinlendi. Sonra ödevlerini yaptı ve biraz kitap okudu.”, “Mary, sen Türkçeyi nasıl öğrendin? – Londra’da kursa gittim. Sen İngilizce biliyor musun?... – Mary, sen neleri seviyorsun? Senin hobilerin neler?”, “– Ayran nasıl bir içecek? – İçinde yoğurt, su ve tuz var. – Himm. Denemek istiyorum.” (Yeni Arkadaşım). “Ben çok heyecanlıyım. Yeni arkadaşlarımı ve okulumu merak ediyorum.”, “Öğretmen, Emir’e baktı ve sordu: – Soyadın Begoviç mi? Sen nerelisin Emir? – Bosna Hersekliyim öğretmenim. – Çok güzel. Türkiye’ye ne zaman geldiniz?”, “Öğretmenim!... Bosna Hersek’te hangi dil konuşuyorlar?” (Yeni Okulumuz).

İyilikseverlik değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “–İyi günler Aylin Hanım. – İyi günler Cemile Hanım. Buyurun, içeri girin. –Çok teşekkür ederim. Sadece selam vermek istedim. Nasılsın? –Teşekkür ederim.”, “–Anıl, kötü görünüyorsun. Neyin var? –Karnım ağrıyor. –Çok ağrın var mı? –Evet, çok ağrım var. –Hastaneye gidelim mi? Buraya çok yakın bir hastane var. –Tamam,

gidelim. Taner Bey, Anıl Bey ve eşi Hilal Hanım beraber hastaneye gittiler.”, “–Taner, bizimle geldin. Çok teşekkür ederim. –Rica ederim, önemli değil. Dostlar, bu günler için var.” (Bayram). “– Çocuklar, ihtiyaç sahipleri için kitap topluyoruz. Sizden bu konuda yardım bekliyorum. Lütfen, ailenizle konuşun ve fazla kıyafetlerinizi yarın okula getirin.”, “Biz de “Doğru söylüyorsunuz. Hepimiz yarın fazla elbiselerimizi getirelim ve başka insanlara faydalı olalım.” dedik. “Önce ateş yaktık. Beraber yumurta haşladık, salata hazırladık. Kahvaltılık yiyecekleri tabaklara koyduk. Çay demledik.”, “İki saat sonra kamp alanına döndük. Çadırları ve diğer malzemeleri topladık. Öğretmenimiz, şoföre telefon etti.” (Hakan’ın Günlüğü). “Yarın size kiralık bir ev arayalım... Benim bir arkadaşım var. O, iyi bir emlakçı. Onun ofisine gidelim.” (Misafirimiz Var). “Birlikte ders çalışmak faydalı oluyor. Hafta sonu birlikte ders çalışalım mı?”, “Zeynep Hanım, önce çorbaları kâselere doldurdu, Osman Bey de ona yardım etti. “Canan, vakit geçiyor. Derse başlayalım mı?” (Sınavlar Başlıyor). “Çocuklar valizleri aldılar ve odalarına gittiler. Kıyafet, terlik, tarak, güneş gözlüğü gibi eşyaları valizlere koydular. İpek Hanım ve Halil Bey de valizlerini hazırladı.” (Tatil Sürprizi). “– Siz bir öğrenciyi misafir etmek istiyor musunuz? – Evet, istiyoruz.”, “– Bunlar çok güzel. Sen çok iyi bir arkadaşsın, dedi... Uçuş saati 16.45’ti. Beyza çok üzgündü. O ve Mery sarıldılar. – Burada çok güzel günler yaşadım Beyza. Sana çok teşekkür ederim. Seni asla unutmayacağım. Gelecek ay seni ülkeme bekliyorum.” (Yeni Arkadaşım).

Uyma değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Yarın bayramın birinci günü. Dedenize telefon edelim. Onun bayramını kutlayalım.”, “– Sizinle sohbet etmek güzeldi. Başka zaman tekrar görüşelim. – Cemile Hanım, sizin de elinize sağlık. Baklava çok lezzetliydi. – Afiyet olsun. Yine bekleriz.” (Bayram). “Arkadaşlar! Herkes yakmak için bir şeyler toplasın. Mangal yapalım. Biz kuru ağaç dalları topladık ve öğretmenimizin yanına gittik.” (Hakan’ın Günlüğü). “Saat 19.00’da Zaim Bey eve geldi. Emir, babasını kapıda karşıladı.”, “Anne ve babasına “İyi geceler anne! İyi geceler baba!” dedi.” (Yeni Okulumuz).

Evrenselcilik değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Biz tarihi ve turistik yerleri görmek istiyoruz.”, “Yavuz: – Ben İzmir’i ve burayı çok sevdim. İzmir güzel ve tarihi bir şehir. Eski medeniyetler hakkında birçok şey öğreniyoruz, dedi. Halit Bey: –Türkiye’de İzmir gibi çok şehir var. İnşallah başka zaman o şehirlere de gidelim.” (Tatil Sürprizi). “– İstanbul’u beğendin mi? –Beğendim. İstanbul çok güzel bir şehir ama kalabalık bir şehir. – Siz hangi şehirden geldiniz? – Saraybosna’dan geldik. – Saraybosna nasıl bir şehir? – Saraybosna çok güzel ve sakin bir şehir.” (Yeni Okulumuz).

Güvenlik değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Ben de bugün bayram temizliği yaptım.”, – Hayırlı bayramlar. Müsait misiniz?”, “Ben ve eşim size ziyarete gelmek istiyoruz. Evde misiniz?” (Bayram). “Annem: – Bugün kamp hakkında Yiğit Bey’den bilgi aldık. Kampa gitmek için sana izin veriyoruz ama kampta dikkatli ol.”, “Ben kıyafetlerimi giydim, elimi yüzümü yıkadım. Saçlarımı taradım.” (Hakan’ın Günlüğü). “– Ne kadar şanslıyız, çok iyi komşularımız var. Ben bu mahalleyi de çok sevdim. Mahalledeki herkes birbirini tanıyor ve birbirine yardımcı oluyor. – Haklısın Bey. Ben de bu mahalleyi çok sevdim. Komşularımızla en kısa zamanda tanışalım, onları evimize davet edelim.” (Misafirimiz Var). “Elif telefonu kapattı ve yaya geçidine yaklaştı. Yeşil ışık yandı ve karşıya geçti.” (Sınavlar Başlıyor). “Bugün Emre erken uyandı. Yataktan kalktı ve banyoya gitti. Elini ve yüzünü yıkadı. Aynanın karşısına geçti, saçlarını taradı.”, “Yatmadan önce dişlerini fırçaladı.” (Yeni Okulumuz).

Uyarılım değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Bugün çok güzel geçti. Okuldan sonra bir servis geldi. Resim öğretmenimiz Bekir Bey ve sınıf arkadaşlarımla Haldun Taner Tiyatrosu’na gittik.”, “Kahvaltıdan sonra öğretmenimiz “Hazır olun, göle gidiyoruz.” dedi. Spor ayakkabılarımızı giydik. Öğretmenimiz önde yürüdü, biz de onu takip ettik.” (Hakan’ın Günlüğü).

“Doruk ailesi daha sonra başka turlara da katıldı ve birçok şehir gezdi” (Tatil Sürprizi). “Begoviç ailesi, iki ay önce Bosna Hersek’ten İstanbul’a taşındı.” (Yeni Okulumuz).

Geleneksellik değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Yarın Ramazan Bayramı başlıyor... Aylin Hanım ve çocukları da bayram alışverişi için dışardalar.”, “Bayramın birinci günü herkes erken kalktı ve en güzel elbiselerini giydi. Taner Bey ve Gökhan, bayram namazı için camiye gittiler. Bayram namazı kıldılar. Caminin bahçesinde herkesin bayramını kutladılar ve eve döndüler.” (Bayram). “– Serap aradı. Sana selamı var. – Aleykümselam.” (Sınavlar Başlıyor). “Yavuz ayakkabılarını çıkardı ve içeri girdi. (Tatil Sürprizi).

Başarı değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “– Senin notun doksan beş. Aferin, sınıf birincisi sensin.” (Hakan’ın Günlüğü). “Adnan Bey bir süre sonra mahallede boş bir dükkân buldu ve buraya güzel bir lokanta açtı.” (Misafirimiz Var). “Ben matematikten yüz. Türkçeden doksan bekliyorum. (Sınavlar Başlıyor). “– Bizimle bir rehber geliyor mu? – Evet. Çok tecrübeli bir rehberimiz var.”, “Anne karnemi aldım. Bütün notlarım çok iyi.” (Tatil Planı).

Hazcılık değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Taner Bey, Aylin Hanım, Gökhan ve Feyza bayramın ikinci günü hayvanat bahçesine, üçüncü günü de pikniğe gittiler. Bu Ramazan Bayramı onlar için çok güzel geçti.” (Bayram). “Yemekten sonra herkes, komik ve ilginç anılarını anlattı. Çok güldük ve çok eğlendik.”, “Bugün kampta çok eğlendim ama çok da yoruldum.” (Hakan’ın Günlüğü). “Doruk ailesi, travertenleri çok beğendi.”, “Öğle yemeğinden sonra sıcak hava balonuna bindiler ve balon turu yaptılar. Pamukkale yukarıdan çok güzeldi. (Tatil Sürprizi). “Burada çok güzel günler yaşadım.” (Yeni Arkadaşım).

Aşağıda A2 seviyesi hikâye kitaplarında saptanan değer bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 4. A2 seviyesi hikâye kitaplarının değer bulguları

	Doğum Günü	İstanbul Heyecanı	Sınıflar Yarışıyor	Soralım Öğrenelim	Tatil Planı	Yeni Hayatımız	Yeşil Göl	Toplam
Güç	√	√	√		√	√	√	6
Başarı		√	√	√	√	√	√	6
Hazcılık	√	√	√		√	√	√	6
Uyarılım	√	√	√		√		√	5
Özyönelim		√	√	√	√	√		5
Evrenselcilik		√	√		√	√	√	5
İyilikseverlik	√	√	√	√	√	√	√	7
Geleneksellik	√		√		√	√		4
Uyma	√	√	√	√	√	√	√	7
Güvenlik	√	√	√	√	√	√	√	7
Toplam	7	9	10	5	10	9	8	

Tablo 3 incelendiğinde her kitapta birden çok değer boyutuna yer verildiği görülmüştür. En fazla değer boyutunun “Sınıflar Yarışıyor” (10) ve “Tatil Planı” (10) kitaplarında yer aldığı; ardından “İstanbul Heyecanı” (9), “Yeni Hayatımız” (9), “Yeşil Göl” (8), “Doğum Günü” (7) ve “Soralım Öğrenelim” (5) kitapların takip ettiği görülmüştür. Değer boyutlarının sıklığına bakıldığında iyilikseverlik, uyma ve güvenlik değerlerinin tüm hikâye kitaplarında yer aldığı görülmüştür. Güç, başarı, hazcılık altı kitapta, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik değeri beş kitapta yer almıştır. Dört kitapta yer verilerek en az karşılaşılan değerler geleneksellik olmuştur.

İyilikseverlik değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Sonra Şeyda Hanım kitap ayraçlarını yapmaya başladı. Zeynep de annesine yardım etti”, “Hep birlikte salonu güzelce süslediler.”, “Şeyda Hanım kahvaltıyı hazırladı. Safiye de annesine yardım etti.”, “Safiye akşam anne ve babasına tekrar teşekkür etti. Onları kucakladı ve öptü.” (Doğum Günü). “Sınıfa girdikten sonra defterimizi ve kitaplarımızı çantalarımızdan çıkardık. Öğretmenimizi beklemeye başladık.”, “–

Öğretmenim, çok üzgünüm. Ben dün biraz hastaydım. Bu yüzden ödevlerimi yapamadım. – Geçmiş olsun Efe. Biraz daha vaktimiz var. Sen de bu akşam ödevini yapabilirsin.” (İstanbul Heyecanı). “Çünkü büyüklerimizle konuştuktan sonra güzel bir tatil planı yaptık. Onları çok seviyorum. İyi ki hep yanımızdalar...” (Tatil Planı). “Akşam yatmadan önce Kemal, İlker ve Faruk’u aradım. Onlara “Sami hastaymış, bu yüzden okula gelememiş. Sanırım pikniğe de gelemeyecek.” dedim. Onlar da üzüldü. “Sabah pikniğe gitmeden önce, okulun önünde buluşup Sami’yi ziyaret edelim.” dediler.” (Yeşil Göl).

Uyma değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Eline sağlık, hepsi çok güzel olmuş.” (Doğum Günü). “– Kolay gelsin anneciğim. Yemek hazır mı? – Hoş geldin oğlum. Yirmi dakika sonra hazır olacak. (Soralım Öğrenelim). “– Tamam Semihciğim. Amcama ve yengeme selam söyle.” (Tatil Planı). “Hep birlikte “Elinize sağlık!” dedik ve sütlerimizi içtik” (Yeşil Göl).

Güvenlik değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Safiye ... Dişlerini fırçaladıktan sonra yattı.” (Doğum Günü). “Çantasını bıraktı ve elini yüzünü yıkadı. Kıyafetlerini değiştirdikten sonra bilgisayarı açtı.” (Sınıflar Yarışıyor). “Ama uzmanlar “Uzun süre televizyon izlemek çok zararlı.” diyorlar. Çünkü uzun süre televizyon karşısında hareketsiz kalıyor ve gözlerimizi kırpmadan ekrana bakıyoruz. Bu da sağlığımıza zarar veriyor.” (Soralım Öğrenelim). “Annem: – Alo! Fatih, nerelerdesin? – Otobüsteyiz anneciğim, geliyoruz. – Geç kaldınız, sizi merak ettim. – Merak etme, iyiyiz.” (Tatil Planı). “... arkadaşlarımla balık tutmak için babamdan izin istedim. Babam, “Siz daha küçüksünüz. Balık tutmak sizin için çok tehlikeli. Bir gün hep beraber gideriz, olur mu oğlum?” (Yeni Hayatımız). “– Mehmet Bey, sizi ve öğrencilerinizi tebrik ediyorum. Yeşil Göl’de çevre temizliği yapmışsınız. Okulunuza ve size teşekkür belgesi vermek istiyoruz.” (Yeşil Göl).

Güç değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Bugünlük bu kadar yeter. Yarın da ikinci günü planlarız.” (İstanbul Heyecanı). “Ooo, patatesli börek yapmışsın! Bir dilim yiyebilir miyim? – Tabi ki, ama önce ellerini yıka ve kıyafetlerini deşiş.” (Tatil Planı). “Kemal: – Dersin ikinci bölümünde yine bahçede toplanalım. Bu sırada ben piknik duyurusu yapar hem öğretmenlerimizi hem de arkadaşlarımızı davet ederim, dedi. Biz de “Tamam” dedik.” (Yeşil Göl).

Başarı değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Ama baban, İstanbul’u benden daha iyi biliyor. Çünkü o, üniversiteyi orada okudu.”, “İki gün kısa bir zaman. Bence İstanbul’ un en önemli yerlerini gezin. İlk önce tarihî yarımadağa gidin. Orada Topkapı Sarayı, Ayasofya Müzesi, Sultanahmet Camisi ve Yerebatan Sarnıcı var.” (İstanbul Heyecanı). “Bence görev paylaşımını değiştirmeyelim. Bugün hepimiz bütün bölgelerle ilgili araştırma yapalım. Her bölgeyle ilgili biraz bilgi edinelim. Sonraki günlerde de kendi bölgemize çalışalım. Çalışma sırasında sorular ve cevaplar hazırlayalım. Her gün bu soruları birbirimize soralım. Böylece hem kendi bölgelerimizle ilgili bilgileri tekrar edebilir hem de diğer bölgelerle ilgili bir şeyler öğrenebiliriz.” (Sınıflar Yarışıyor). “Yedinci sınıf, biraz zordu ama hepimiz çok çalıştık ve sınavlarda başarılı olduk. (Tatil Planı).

Hazcılık değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Safiye ve Zeynep çok mutlu oldu.”, “Çok eğlendik... Burası çok güzel bir yer.” (Doğum Günü). “Birinci olduk, çok mutluyuz.” (Sınıflar Yarışıyor). “Çok güzeldi, filmde bizim gibi çocukları anlatmışlar.”, “Hepimiz çok eğlendik.” (Tatil Planı). “Arkadaşlarla birlikte çok güzel zaman geçiriyoruz”, “Maç çok zevkliydi”, “– Şehir merkezini beğendiniz mi? – Evet beğendik...” (Yeni Hayatımız). “Herkes halinden memnun. Burası çok güzel bir yer!” (Yeşil Göl).

Uyarılım değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Bu konuşmalardan sonra daha çok heyecanlandım. “Çok güzel bir gezi olacak.” diye düşündüm.” (İstanbul Heyecanı). “Okuldaki yarışmaya çok az bir zaman kaldı. Melike ve arkadaşları çok heyecanlıydı.” (Sınıflar Yarışıyor).

Özyönelim değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Öğretmenim, İstanbul’u görmeyi çok isteriz.”, “Acaba babam bu akşam neler anlatacak, çok merak ediyorum.” (İstanbul Heyecanı). “Şimdi sırada okullar arası yarışma var. Büyük yarışma için daha çok çalışacağız. Orada da birinci olmak istiyoruz.” (Sınıflar Yarışıyor). “... filmin konusunu daha çok merak ettik.”, “Spor yapmak ve kitap okumak güzel. Ama ben uzun zamandır ne sinemaya ne de tiyatroya gittim. Bu yüzden tatilde birkaç filme ve tiyatro oyununa gitmek istiyorum.” (Tatil Planı).

Evrenselcilik değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Peki o zaman, sınıfımızdan üç kişi seçelim. Bunun için herkes küçük bir kâğıda tahtadaki isimlerden birini yazsın ve kâğıdı katlasın. Sonra ben de kâğıtları toplayacağım ve birlikte isimleri sayacağız. En çok oy alan arkadaşlarınız yarışmaya katılacak.” (Sınıflar Yarışıyor). “Ben de doğa yürüyüşleri yapmak ve denize girmek istiyorum... Bence dışarıda da zaman geçirebiliriz” (Tatil Planı). “Öğretmenimiz doğayı çok sever.”, “Çocuklar, üzülme! Şimdi hep birlikte burayı temizleriz, dedi...Bu konuşmadan sonra herkes eline bir poşet aldı. Çöpleri toplamaya başladık. Bazı arkadaşlarımız da çubuklarla göldeki çöpleri temizledi.” (Yeşil Göl).

Geleneksellik değer boyutuna yönelik saptanan bulgular şunlardır: “Üzülme kızım, onları da daha sonra misafir ederiz.” (Doğum Günü). “Sonrada herkes gelip dedemin ve babaannemin elini öptü.” (Tatil Planı). “-Yalnızlık zor mu Sultan Teyze? –Evet, yalnızlık zor. Ama bir kedim var. O, benim en iyi arkadaşım. Onunla çok mutluyum.” (Yeni Hayatımız).

Çocuğa Görelik Açısından “Çocuk Hikâyeleri Dizisi”

“Çocuk Hikâyeleri Dizisi” setinde yer alan öykülerin çocuğa görelik açısından taşınması gereken özellikler; tasarım özellikleri ve içerik özellikleri olarak iki gruba ayrılarak incelenmiştir.

1. Tasarım özellikleri: kâğıt, sayfa düzeni ve resimlemeler.
2. İçerik özellikleri: konu, tema (izlek), karakterler, dil ve anlatım, ileti ve çevre.

İçerik Özellikleri

Aşağıda “Çocuk Hikâyeleri Dizisi” setindeki öykü kitaplarının içerik özellikleriyle ilgili bulgular tüm kitapları kapsayacak şekilde verilmiştir. Kitaplar çocuğa görelik ilkesi dikkate alınarak konu, tema, ileti, karakterler, dil ve anlatım ve çevre açısından değerlendirilmiştir.

Konu

Öykülerde işlenen konulara bakıldığında çocuğun yaş ve gelişim özelliklerine, A1 ve A2 dil seviyesine uygun olduğu görülür. Konular işlenirken millî ve dinî değerlere, büyüklere karşı duyarlılık oluşturduğu görülür; “Yarın bayramın birinci günü. Dedenize telefon edelim. Onun bayramını kutlayalım.” (Bayram). “Sonra herkes gelip dedemin ve babaannemin elini öptü.” (Tatil Planı). Bu örneklerin yanı sıra Yeni Hayatımız, İstanbul Heyecanı, Sınıflar Yarışıyor, Tatil Sürprizi, Yeni Arkadaşım gibi öykülerde Türkiye’de bulunan bazı şehirlerin tarihi ve kültürel özelliklerinden bahsedilerek millî değerlere değinilmiştir.

Öyküye konu olan karakterlerle sevgi, saygı, dostluk, yardımlaşma gibi evrensel kavramlara vurgu yapılmıştır. Bu kavramlar neredeyse bütün öykülerde yer alır. Olumsuz olarak nitelendirilebilecek konulardan sadece hastalık konusu işlenmiş, bu konu işlenirken okuyucu üzerinde olumsuz bir etki yaratacak bir durum bulunmamıştır: “Yarım saat sonra Anıl Bey rahatsızlandı. Taner Bey:- Anıl, kötü görünüyorsun. Neyin var? -Karnım ağrıyor.- Çok ağrın var mı? -Evet, çok ağrım var. Hastaneye gidelim mi? Buraya çok yakın bir hastane var. -Tama, gidelim. ... -Çok önemli bir şey yok. Şimdi bir şurup ve ağrı kesici yazıyorum. Bu ilaçları kullanın ve daha fazla tatlı yemeyin.” (Bayram).

Öykülerde işlenen konular ile okuyucunun yeni şeyler öğrenmesine ve düşünmesine olanak tanır. İşlenen konular gerçek hayatla ilişkilidir. Öykülerde çatışma durumu nadiren kullanılmıştır. Aşırı duygusallık, rastlantısallık, abartılmış merak gibi konunun yapılandırmasını zayıflatan unsurlara rastlanmamıştır. Bazı yerlerde konuyu bağlamak için hızlı geçişler yapılmıştır. Konular işlenmeye başlamadan önce ufak bir hazırlık aşaması ile giriş yapılmıştır; “Bayram” isimli öyküde giriş yapılırken yarın bayram olduğundan ve bu sebeple insanların alışveriş yaptığından bahsedilir. “Misafirimiz Var” öyküsünde, Aylin hanımın bugün misafiri geleceği için erken kalktığı ve hazırlık yaptığı söylenir. “Sınavlar Başlıyor” öyküsünde, gelecek hafta sınavların başlayacağı ve bütün öğrencilerin çok heyecanlı olduğundan bahsedilir. “Tatil Sürprizi” öyküsünde havanın sıcak oluşundan, yazın başladığından ve herkesin tatil için planlar yaptığından bahsederek öyküye giriş yapılır.

Öykülerde anlatılan olaylar neden- sonuç ilişkisi içerisinde aktarılır, böylece mantığa uygun hale getirilir. Öyküler kendi içerisinde tutarlıdır fakat “Sınıflar Yarışıyor” isimli öyküde yarışmaya son sınıf öğrencileri katılabilir denmesine rağmen yarışmaya onuncu sınıf öğrencileri katılıyor: “-Çocuklar, 12 Ocak’ta Türkiye genelinde bir bilgi yarışması var... Yarışmaya son sınıf öğrencileri katılabiliyor... 10-B sınıfı ile 10-C sınıfı on beş soruyu da doğru cevapladı.”. İşlenen konular 10-15 yaş grubu için merak uyandırmayabilir fakat kültürel öğelerden bahsedildiği yerlerde yeni şeyler öğrendiği için okuyucu meraklanabilir. Konular işlenirken güldürü ve mizah öğelerine yer verilmemiştir.

Tema

Öykülerde işlenen temalar; yeni arkadaşlar, hayatın içinden, haydi okula, bir planım var, bir günüm, iyi bayramlar, alışveriş zamanı, mutlu günüm, doğaya kulak ver, tatil planım, tatil başlıyor, doğa sevgisi, çevre bilinci, dostluk, yardımlaşma, başarı, yardımseverlik, sevgi ve çalışkanlıktır.

İleti

İleti, doğrudan değil sezdirilerek verilmeye çalışılmıştır. Öykülerde verilmek istenen ileti genel olarak metnin bütününden çıkarım yapılacak biçimde verilmiştir, sadece Tatil Planı adlı öykünün son paragrafında “Ama bu tatilde bir şey daha öğrendim: Bir konuda karar vermeden önce aile ile konuşmak çok önemli.” Cümlesiyle ileti açık bir şekilde sunulmuştur. Öyküler aracılığıyla verilmek istenen mesajlar şunlardır:

Bayram: Bayramlarda birlik ve beraberlik içerisinde olunur, dostlarımıza karşı yardımsever olunmalı, aile büyüklerine karşı saygılı olunmalıdır.

Hakan’ın Günlüğü: İhtiyaç sahibi olanlara yardımcı olunmalıdır, çevremizdeki insanlara karşı yardımsever ve paylaşımcı olunmalıdır. Mutlu olmak için sevdiğimiz şeyleri yapmaktan kaçınılmamalı.

Misafirimiz Var: Komşuluk ve dostluk ilişkilerine değer verilmeli, dostlarımıza karşı yardımsever olunmalıdır.

Sınavlar Başlıyor: Birlikten kuvvet doğar, başarı için çalışmak gereklidir.

Tatil Sürprizi: Başarı ödüllendirilmelidir, yeni yerler keşfetmek güzeldir, ülkemizdeki turistik yerler hakkında bilgi edinilmelidir.

Yeni Arkadaşım: Her milletin kendine özgü gelenekleri ve yaşam tarzı vardır, farklı kültürlerle karşı hoşgörülü olunmalıdır.

Yeni Okulumuz: Hayatımızda meydana gelen değişiklikler güzel şeylere vesile olabilir. Olumsuz gibi görünen şeyler güzel sonuçlar doğurabilir. Yeniliklerden korkmamak gerekir.

Doğum Günü: Özel günleri kutlamak aile bağlarını güçlendirir, mutluluk sevdiğimizle paylaşınca çoğalır.

İstanbul Heyecanı: İstanbul, tarihi ve kültürel açıdan büyük bir öneme sahiptir. Geziler sayesinde yeni bilgiler edinilir. Gezi etkinliği yapmadan önce iyi bir plan yapılmalıdır.

Sınıflar Yarışıyor: Başarılı olmak için doğru ve istikrarlı bir çalışma düzeni oluşturulmalıdır. Zor şeylerin üstesinden beraber çalışarak gelinir. Birlikten kuvvet doğar.

Soralım Öğrenelim: Günlük hayatta teknolojik aletler büyük yer kaplamaktadır. Teknoloji yaşamın bir parçasıdır.

Tatil Planı: Bir konuda karar vermeden önce aile büyüklerine danışılmalıdır.

Yeni Hayatımız: İnsan hayatında meydana gelen değişikliklere uyum sağlar. Hayatımızda meydana gelen değişiklikler güzel sonuçlar doğurabilir. Bir yere bağlanmamızı sağlayan oradaki dostlarımızdır.

Yeşil Göl: Çevremizi temiz tutmalıyız, doğaya karşı saygılı olunmalı, doğaya karşı bilinçli ve özverili davranılmalıdır. Doğru davranışlar ödülü hak eder.

Dil ve Anlatım

Bütün öyküler aynı dil ve anlatım özelliklerine sahiptir. Öykü kitaplarında günlük kullanımdan düşmüş ya da çocuğun söz dağarcığına uygun olmayan kelimelere ve sözcük guruplarına rastlanmamıştır. Öyküler günlük konuşma dili ile kaleme alınmıştır. Türkçe dil bilgisine uygun, kısa ve kurallı cümleler tercih edilmiştir. “*Zil çaldı. Elif ve canan masadan kalktılar, sınıfa gittiler.*” (Sınavlar Başlıyor). “*Emir buzdolabını açtı, dolaptan zeytin, peynir, bal, tereyağı ve domates çıkardı. Onları masaya koydu.*” (Yeni Okulumuz). “*Benim adım Yasin. On yaşındayım ve dördüncü sınıfa gidiyorum. Kalabalık bir ailem var. Dedem, babaannem, annem, babam ve kız kardeşimle birlikte yaşıyorum.*” (Soralım Öğrenelim). “*Hava güneşli ve çok sıcak. İlkbahar bitiyor ve yaz başlıyor. Herkes yaz tatili için planlar yapıyor. Halil Bey ve İpek Hanım da çocuklarına tatil sürprizi yapmak istiyorlar.*” (Tatil Sürprizi). “*Bugün pazartesi. Yeni bir hafta başlıyor. Melike ve Âdem kahvaltıdan sonra evden çıktılar. Okul servisine binip okula gittiler.*” (Sınıflar Yarışıyor). Öykülerde diyaloglara çokça yer verilmiştir, olaylar diyaloglar yardımıyla aktarılmaktadır: “– *Merhaba... Seni ilk defa görüyorum. Adın ne? -Adım Emir. İki ay önce Türkiye'ye geldim. Senin adın ne? -Benim adım Murat. -Memnun oldum. -Ben de memnun oldum. Seni arkadaşlarımla tanıştırayım...*” (Yeni Okulumuz). “*Müdür Bey: -Buyurun Mehmet Bey. İçeri girin çocuklar... Misafiriniz var. Mehmet Hoca: -Hoş geldiniz efendim, dedi. Belediye başkanı da ayağa kalkıp “Hoş bulduk.” Dedikten sonra Mehmet Hoca'yla ve bizlerle tokalaştı. – Mehmet Bey, sizi ve öğrencilerinizi tebrik ediyorum. Yeşil Göl'de çevre temizliği yapmışsınız. Okuluza ve size teşekkür belgesi vermek istiyoruz. Ayrıca bir televizyon kanalı bunu haber yapmak istiyor.*” (Yeşil Göl). Öykülerde; *güle güle, tek tek, türlü türlü, kendi kendime, yavaş yavaş, seve seve, sık sık gibi ikilemelere yer verilmiştir. Öykülerde; iyi günler, teşekkür ederim hayırlı bayramlar, tebrik ettik, hayırlı işler, inşallah, iyi akşamlar, iyi geceler, memnun oldum, rica ederim, eline sağlık gibi kalıp sözler yer almaktadır. Öykülerde birtakım deyimler yer alırken atasözüne hiç yer verilmemiştir. Deyimlere şunlar örnek verilebilir: Hoş geldiniz, sağ ol, davet etmek, ziyaret etmek, selam söylemek, vakit geçirmek, söz vermek. Tüm öyküler Türkçe yazım ve imlâ kurallarına uygun olarak kaleme alınmıştır ve Türk dilini doğru yansıtmaktadır, sadece Yeşil Göl öyküsünde “Bu konuşmadan sonra herkes eline bir poşet aldı Çöpleri toplamaya başladık.” cümle sonuna nokta konulmamıştır. Sınıflar Yarışıyor isimli öyküde “...elindeki davetiyeleri öğrencilere dağıttı. Öğrenciler buna çok sevindi.” iki cümle arasında fazla boşluk bırakılmıştır; Doğum Günü isimli öyküde ise “Ertesi gün, bütün aile*

erken kalktı.” cümlesinde yer alan kelimeler arası boşluk diğer kelimeler arası boşluğa göre daha azdır, bu da okuma güçlüğüne sebep olmuştur. *Yeni Okulumuz* öyküsünde bir karakter iki farklı isimle geçmektedir: “*Medina Hanım, kocası Zaim Bey’i ve Amina’yı mutfaka çağırdı. İki dakika sonra Zaim Bey ve Amina geldiler. Emre ve Medina Hanım’a “Günaydın” dediler. Masaya oturdular ve kahvaltıya başladılar... Faris Bey oğluna ve kızına baktı: -Nasılısınız? Heyecanlı mısınız?*”.

Karakterler

Hikâyeler kısa ve yalın olduğu için kahraman sayısı da azdır. Öykülerde işlenen karakterler, insan ve yaşam gerçekliğini sezdirenen bir anlayışla geliştirilmiştir. Türk aile yapısını yansıtan karakterler tercih edilmiştir. Okuyucunun benimseyebileceği, yakınlık kurabileceği çocuk karakterlere de yer verilmiştir. Karakterlerin güçlü ve zayıf yönleri üzerinde çok bilgi yoktur, bağlamdan hareketle olumlu yönleri tahmin edilebilmektedir. Bütün kahramanlar kapalı ve durağandır. Karakterler yaşlarına ve durumlarına uygun davranışlar sergilerler. Hikâye içerisinde gelişen karakter yoktur. Karakterlere ilişkin fiziksel betimlemeler yoktur, karakterlerin dış görünüşün görseller yardımıyla yansıtılmıştır. Kitaplarda ortak olan karakterler: Çalışan, aile ekonomisini sağlayan ve işten geldikten sonra ailesi ile vakit geçiren baba; ev hanımı olan, gündelik ihtiyaçların yapılmasını sağlayan, ev ve çocuklar üzerinde söz sahibi olan anne; bir kız, bir erkek olmak üzere saygılı, söz dinleyen çocuklar. “*Benim babam polis. Bu ay İstanbul’daki görev süresi bitiyor. Babam dün akşam eve geldi ve bizi yanına çağırdı: – Yeni görev yerim belli oldu, dedi. Annem heyecanlı: – Nereye gideceğiz, diye sordu. Babam sevinçle: – Bursa, diye cevap verdi... Babam sonra bize döndü: – Çocuklar! Yeni bir şehre, yeni bir hayata hazır mısınız? Önce ben cevap verdim: – Arkadaşlarımdan ve okulumdan ayrılmak zor, dedim. Dilek, “baba, benim için fark etmez.” dedi.*” (Yeni Hayatımız).

Çevre

Öykü kitaplarında tercih edilen çevre, Türk toplumunu ve kültürünü yansıtmaktadır. Çevre gündelik hayat, aile ve okul düzeni gibi konularla ilgili bilgi vermektedir. “– *Ne kadar şanslıyız, çok iyi komşularımız var... Mahalledeki herkes birbirini tanıyor ve birbirine yardımcı oluyor... O hafta bütün komşular Adnan Bey ve Esmâ Hanım’ı ziyaret ettiler. Onlara küçük hediyeler getirdiler.*” (Misafirimiz Var). “*Pazartesi günü Elif ve Arkadaşları, ilk ders matematik, üçüncü derste de Türkçe sınavına girdiler. Öğle arasında ise yemekhaneye gittiler. Serap, Canan ve Elif, yemeklerini aldılar ve aynı masaya oturdular.*” (Sınavlar Başlıyor). “*Okuldan geldikten sonra kıyafetlerimi değiştirdim. Salona gittim. Kız kardeşim Demet, odasında ödevlerini yapıyor. Dedem, babaannem ve babam salonda televizyon seyrediyorlar. Annem de mutfakta akşam yemeğini hazırlıyor.*” (Soralım Öğrenelim).

Tasarım Özellikleri

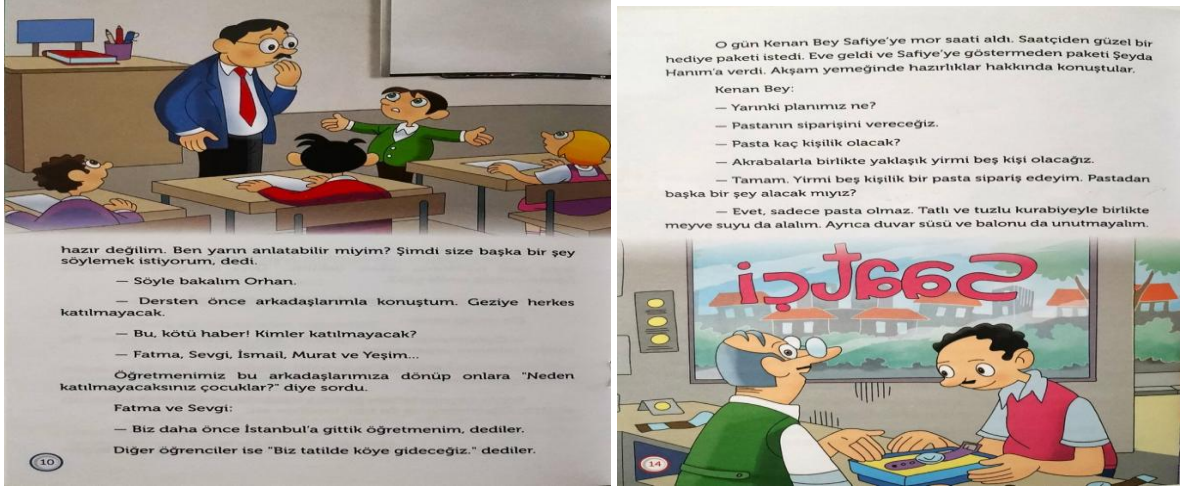
Aşağıda “Çocuk Hikâyeleri Dizisi” setindeki öykü kitaplarının tasarım özellikleriyle ilgili bulgular tüm kitapları kapsayacak şekilde verilmiştir. Kitaplar çocuğa görelik ilkesi dikkate alınarak incelenmiş ve kâğıt, sayfa düzeni ve resimlemelere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Kâğıt

Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıt mat, dayanıklı, birinci veya ikinci hamur kâğıt olması gerekmektedir. Öykü kitaplarının hepsi aynı kalite basılmıştır. İnce ve parlak; ufak darbelere ve sıvı temasına dayanıklı bir kapak tercih edilmiş. Sayfalar arakasını göstermeyecek kalınlıkta ve beyaz renk tercih edilmiştir.

Sayfa Düzeni

Kenar boşlukları okuma kolaylığı sağlayacak şekilde ayarlanmış, iki sayfada bir ve sayfanın yarısını kaplayacak şekilde görseller yerleştirilmiştir. Tüm kitaplarda yazılar 12 punto, bir satır aralığı ve aynı yazı biçiminde tercih edilmiş, sayfalar tek sütun halinde düzenlenmiştir (Görsel 2).

Görsel 2. İncelenen kitaplardaki sayfa düzenine örnek

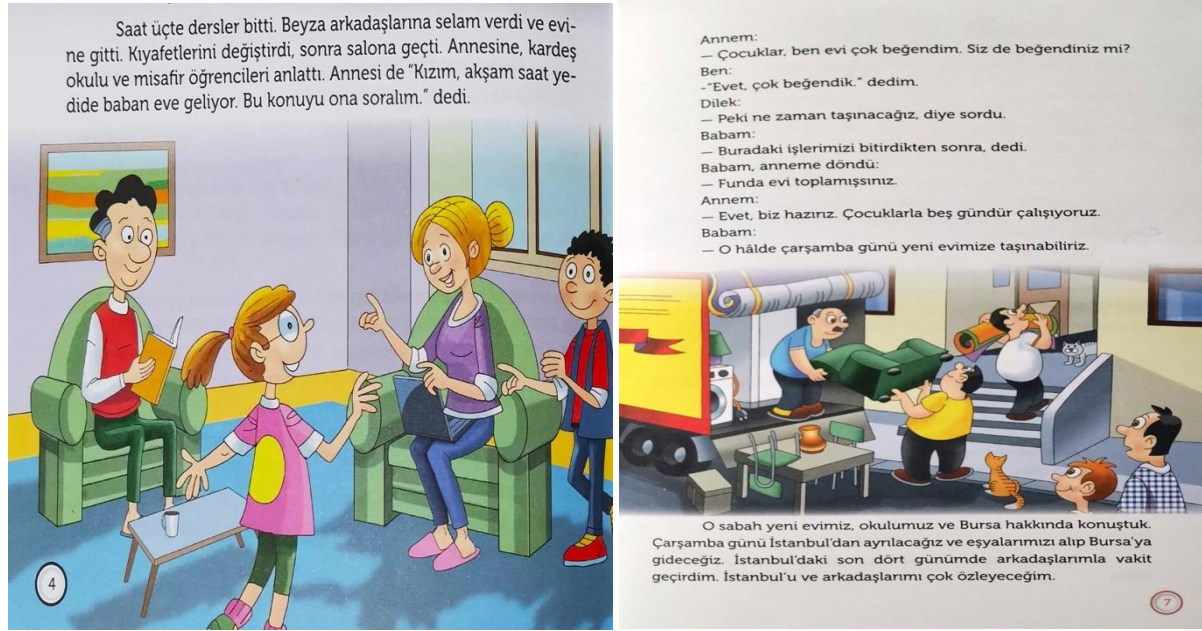
Resim

Tüm kitaplarda kapak görseli için iç görsellerden biri kullanılmış. Bu yüzden anlatılan hikâye ile uyumlu görseller tercih edilmiş denilebilir. Genel olarak bakıldığında sayfaların yarısı resim olarak tercih edilmiştir. Görsellerde gerçeğe aykırılık yoktur ama basit, çizgi roman benzeri çizimler yer almıştır. Canlı ve parlak renkler, farklı desenler kullanılmış, bilgi verici görsellere yer verilmiştir. Çoğunlukla görseller anlatılanla uyumlu olsa da anlatılandan bir sayfa önce yerleştirilmiş resimler de vardır. "Doğum Günü", "Yeni Hayatımız", "Sınıflar Yarışıyor", "İstanbul Heyecanı", "Misafirimiz Var", "Yeni Arkadaşım", "Doğum Günü" kitaplarında bu tür durumlar saptanmıştır (Görsel 3 ve Görsel 4). Bazı görsellerde ise aynı zamanı anlatmasına rağmen saç ve kıyafet renginde değişiklikler göze çarpmaktadır. "Tatil Planı" ve "Bayram" kitaplarında bu tür durumlara rastlanmıştır (Görsel 3).

Görsel 3. İncelenen kitaplardaki resimlere örnek

Görsel 3'e bakıldığında aynı zaman dilimini anlatan görseller verilmesine rağmen çocukların kıyafetlerinin farklı çizildiği ayrıca ikinci resmin sayfada anlatılanı değil bir sayfa öncesini gösterdiği tespit edilmiştir.

Görsel 4. İncelenen kitaplardaki resimlere örnek

Görsel 4 incelendiğinde resimlerin bir sonraki sayfada anlatılanları gösterdiği görülmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yunus Emre Enstitüsü tarafından 10-15 yaş yabancı çocukların Türkçe yardımcı okuma kitapları ihtiyacına cevap vermek için hazırlanan "Çocuk Hikâyeleri Dizisi" setinin Schwartz'ın Değerler Modeli'ne göre ve çocuğa görelilik açısından incelenmesini amaçlayan bu çalışma sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Schwartz'ın Değerler Modeli'ne göre A1 ve A2 düzeyi kitaplarda 8 farklı değer boyutuna yer verildiği görülmüş; değer boyutları arasında tüm kitaplarda iyilikseverlik ve uyma değerlerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Diğer değerlerin sıklık sırası şöyledir: Güvenlik, güç, özyönelim, evrenselcilik, başarı, hazcılık, uyarılım ve geleneksellik. Bu bulgular ışığında öykü kitaplarında tüm değerlere benzer oranlarda yer verildiği söylenebilir. Farklı değer boyutlarına yer verme durumunda yeterli olsa da Türk dilini ve kültürünü aktaran bu öykülerde geleneksellik değerinin diğer değerlere oranla daha az yer alması olumsuz bir özellik olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın bir sonraki aşamasında "Çocuk Hikâyeleri Dizisi" seti çocuğa görelilik ilkeleri doğrultusunda tasarım ve içerik özellikleri olmak üzere iki farklı açıdan incelenmiştir. İçerik özelliklerine bakıldığında eğitici temalar seçildiği ve bu temaların çocuğun gelişimine uygun olduğu söylenebilir. Konular temalar ile uyum içinde verilerek bütünlük sağlanmıştır, hitap ettiği yaş grubuna uygun bir şekilde işlenmiştir. Kitaplardaki içeriklerde çocuğu olumsuz düşünce ve davranışlara itecek özellikler olmadığı aksine akıl ve sağduyuyu öne çıkarmaya teşvik edildiği söylenebilir. Eğlendirme amacına hizmet etmese de taşıması gereken özellikler bakımından konu çocuğa görelilik için uygundur.

Dil ve üslup özellikleri dikkate alındığında bütün öykülerde akıcı, açık, yalın bir dil kullanılmıştır. Kitaplarda çocuğun kelime hazinesine gündelik hayatta sık kullanılan sözcükleri

katmasını sağlayacak ve yazım ve noktalama açısından başarılı bir anlatım vardır. Genel anlamda tüm öykülerin dil ve anlatım özellikleri çocuğa görelilik açısından uygundur.

Kahramanlara bakıldığında öykü türüne uygun olarak az sayıda kahraman işlenmiş ve yardımcı kahramanlar üzerinde durulmamıştır. Öykülerdeki kahramanlar tek yönleriyle öne çıkmaktadır ve çocuğun bağdaşım kurması açısından kolaylık sağlamaktadır. Bütün öykü kitaplarında benzer kahramanlar yer almıştır. Kahramanlarla ilgili özelliklere bakıldığında genel olarak türe ve çocuğa göreliliğe uygun olduğu görülmektedir.

Tasarım özellikleri genel hatlarıyla çocuğa göreliliğe uygundur fakat bazı görsellerin olayın anlatıldığı sayfadan önce veya sonra konulması, aynı zaman dilimini gösteren görsellerde kişilerin kıyafetlerinde değişiklik olması gibi hatalara da rastlanmaktadır.

İçerik ve tasarım özelliklerine bütün olarak bakıldığında ufak eksiklikler dışında çocuğa görelilik ilkelerine genel olarak uygun olduğu söylenebilir.

Alan yazını incelendiğinde “Çocuk Hikâyeleri Dizisi” setini konu alan çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmüştür. “Çocuk Hikâyeleri Dizisi” setinde yer alan on kitap söz varlığı açısından incelenmiştir ve çalışmanın sonucunda incelenen okuma kitaplarında temel sözcüklerin daha fazla kullanıldığı ve bunun yanında kitaplarda az da olsa ikilemelerin ve deyimlerin de yer aldığı tespit edilmiştir. Buna karşılık incelenen metinlerde atasözlerinin ise hiç kullanılmadığı görülmüştür (Göçen ve Aydın, 2021). İlgili set içerisinde yer alan on kitap tema, duygu yoğunluğu, diyaloglar, kültür aktarımı, görseller, söz varlığı, cümlede anlam ve tamlamalar, kitap sonu etkinlikleri açısından incelenmiştir. Bu çalışmada hikâyelerde doğal çevre, İstanbul, doğum günü, tatil, arkadaşlık ilişkileri, misafirperverlik, bayram gibi temaların yer aldığı tespit edilmiştir (Akay, 2021). Akay’ın (2021) söz varlığı açısından ulaştığı sonuçlar ile bu çalışmada incelenen dil ve anlatım özellikleri karşılaştırıldığında cümlelerin kısa, net ve açık bir biçimde kaleme alınması, Maarif Vakfı Türkçe Öğretim Programının kazanımlarıyla uyumlu cümlelerin kullanılması durumu ulaşılan ortak sonuçlardandır. Akay (2021), aynı çalışmada hikâyelerde kullanılan görsellerin bireyin estetik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlandığını tespit etmiştir ve görsellerin genel olarak ilgi çekici, hikâyeyi açıklayıcı, okuma alışkanlığını artıracak ve göze hitap edecek şekilde renkli ve net, bireyin bilişsel ve duyuşsal gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. “Çocuk Hikâyeleri Dizisi” setinin okunabilirlik durumunu inceleyen Aydın (2021), yaptığı çalışmada Ateşman’ın (1997) formülüne göre A1 ve A2 kitaplarının okunabilirlik düzeyi kolay iken Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü’ne (2010) göre A1 kitaplarının Bağımsız Okuma, A2 kitaplarının ise Eğitsel Okuma düzeyinde olduğunu tespit etmiştir. Bahsi geçen kitap seti kalıp sözler açısından da değerlendirilmiştir (Keskin, 2021). Buna rağmen “Çocuk Hikâyeleri Dizisi” setinin değerler ve çocuğa görelilik yönünden incelenen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda farklı kitaplara ve metinlere yönelik çalışmalar mevcuttur. Bunlara Schwartz’ın Modeline Göre 3-6 Yaş Resimli Çocuk Kitaplarında Değerlerin İncelenmesi (Körükçü, Kapıkıran ve Aral, 2016), Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal’ın Çocuk Romanlarının Analizi (Gümü, 2017), Türk Destanlarında Değer Aktarımı (Özden, 2023), Türkçe Ders kitaplarındaki Öykülerin Çocuğa Görelilik İlkesi Açısından İncelenmesi (Çakır, 2009), Edebiyatta Çocuk Gerçekliği ve Çocuğa Görelilik İlkelerinin İncelenmesi (Çer, 2014), Behiç Ak’ın Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuğa Görelilik Açısından İncelenmesi (Kirazlı, 2018), Çiğdem Kaplan’ın Çocuk Kitaplarının Çocuğa Görelilik İlkesi Açısından İncelenmesi (Sezer, 2020) gibi çalışmalar örnek gösterilebilir.

Çocuk öykülerinin Schwartz’ın Değer Modeli’ne göre sınıflandırılmasına dayanan çalışmalar incelendiğinde elde edilen bulguların on temel değere göre sınıflandırıldığı ancak temel değerlere bağlı

alt değerlere göre yeterince incelenmediği görülmektedir. Bu bağlamda Gümüş (2017), Aytül Akal'ın romanlarında yer alan değerleri incelerken güç değer boyutu içerisinde cesur olma, liderlik, özgüven alt değer bulgularını sunmuştur; iyilikseverlik değer boyutu içerisinde dostluk, dayanışma, dürüstlük gibi alt değer bulgularını saptamıştır. Sever, Memiş ve Sever (2015), Pertev Naili Boratav'ın "Zaman Zaman İçinde" eserini incelediği çalışmada uyarılım değer boyutu içerisinde değişken hayat, yenilik arayışı örneklerine yer vermiş; uyma değer boyutu içerisinde kibarlık, itaatkâr olma alt değerlerine yönelik örnekler sunmuştur. Körükçü, Kapıkıran ve Aral (2016) yaptıkları çalışmada geleneksellik değer boyutu içerisinde alçakgönüllülük, uyarılım değer boyutu içerisinde merak, evrensellik değer boyutu içerisinde eşitlik alt değerlerine yönelik bulgular sunmuştur.

Akay (2021), "Çocuk Hikâyeleri Dizisi" setinde yer alan 10 adet hikâyeyi incelemiş ve şu temaları tespit etmiştir: Tatil hediyesi, okulda ilk gün, bayram, misafirperverlik, arkadaşlık ilişkileri, tatil yapmak, doğum günü, İstanbul, yeni hayat, doğal çevremize saygılı olmak. Tespit ettiği temaları özellikle yeni bir dili öğrenen çocukları güdüleyebilecek, onların ilgisini çekebilecek ve zihinsel dünyalarını harekete geçirebilecek nitelikte oldukları için dil öğretimi açısından uygun olduğu sonucuna varmıştır. Dil kişiliği oluşturmaktadır (Alyılmaz, 2010). Bu çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Öykülerde eğitici temalar seçildiği, çocuğun gelişimine uygun olduğu, konuların temalar ile uyum içinde verilerek bütünlük sağlandığı, hitap ettiği yaş grubuna uygun bir şekilde işlendiği, çocuğu olumsuz düşünce ve davranışlara itecek özellikler içermediği, akıl ve sağduyuyu öne çıkarmaya teşvik ettiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Akay'ın elde ettiği sonuçlar bu araştırmanın da bulgularıyla örtüşmektedir. Bu çalışmada dil ve anlatım özellikleri genel hatları ile çocuğa görelilik açısından uygun bulunmuştur fakat Akay (2021) yaptığı çalışmada bazı öykülerde yer alan diyaloglarda eksiklikler tespit etmiş. Genel anlamda diyalogların verilme şekillerinde ciddi olumsuzlukların olmadığını ifade etmiştir. Ancak diyalog sayısının az olduğu ve bununla birlikte bazı hikâyelerde ("Tatil Sürprizi", "Misafirimiz Var") diyaloglar aracılığıyla hızlı konu geçişlerinin olduğunu tespit etmiştir.

Yapılan çalışmalara bakıldığında incelenen hikâye kitaplarında yer alan görsellerin genel olarak çocuğa göreliliğe hizmet ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Yine Akay (2021) da yaptığı çalışmada benzer sonuçlar elde etmiştir. İncelenen hikâyelerde, bir kısım görsellerin hikâyelerin üst kısımlarına konumlandırıldığı halde bir kısım görsellerin de sayfanın alt taraflarına yerleştirildiği tespit etmiştir, sayfanın alt tarafına yerleştirilen görseller olumsuz bir durum olarak değerlendirilmiştir. İncelenen hikâyelerde genel anlamda görsellerin şartlara uyulduğu görüşüne ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına dayanarak incelenen öykü kitaplarına yönelik şu öneriler sunulabilir: Öykülerde geleneksellik değer boyutuna diğer değerlerle eşit biçimde yer verilebilir. Biçimsel açıdan görsel ve anlatılan olay uyumuna dikkat edilebilir, daha estetik görseller tercih edilebilir. Görseller yoluyla kültürel özellikler yansıtılabilir.

Araştırmacılara yönelik sunulabilecek öneriler ise şöyledir: Bu çalışmaya ek olarak öykülerin dil seviyelerine uygunluk durumuna bakılabilir, kelime sıklığı incelenebilir. Kitaplarda yer alan görsellerin kültür aktarımına katkısı incelenebilir.

Ulaşılan bulgular alanyazın ve yazar yorumları ile tartışılmalıdır. Tartışmalar doğrultusunda beliren düşünceler açıklamalı olarak dikkate sunulmalıdır. Çalışmanın tartışma ve sonucuna uygun araştırma konusu ile ilgili önerilerde bulunulmalıdır.

Kaynaklar

- Akay, A. (2021) Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan hikâye kitaplarının incelenmesi: Yunus Emre Enstitüsü Çocuk Hikâyeleri Dizisi A1- A2. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 4(1), 31-55.
- Alyılmaz, C. (2010). Türkçe öğretiminin sorunları. *Turkish Studies*, 5(3). 728-749.
- Aydın, E. (2021) Yabancılar için hazırlanmış Türkçe okuma kitaplarının okunabilirlik durumları. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 4(2), 205-226
- Bulut, S. S. (2012). Gazi eğitim fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(3), 216-238.
- Çakır, P. (2009). 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin çocuğa görelikler açısından incelenmesi [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuzmayıs Üniversitesi.
- Çer, E. (2014). *Edebiyatta çocuk gerçekliği ve çocuğa görelik ilkelerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Erçelik, H., & Yeşilyurt, E. (2020). Yunus Emre Enstitüsü Türkçe öğreniyorum setinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(40), 149-179.
- Göçen, G., & Aydın, E. (2021). Yabancılar için hazırlanmış Türkçe okuma kitaplarındaki söz varlığı: çocuk hikâyeleri dizisi A1-A2 örneği. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 4(1), 93-126.
- Gümüş, S. (2017). *Değerler eğitimi bağlamında Aytül Akal'ın çocuk romanlarının analizi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17. Baskı). Nobel Yayınevi.
- Karatay, H. (2011). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Ed.). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı* içinde (s. 77-117). Grafiker Yayınları.
- Keskin, D. (2021). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuk grupları için hazırlanmış hikâye kitaplarının kalıp sözler açısından değerlendirilmesi: Yunus Emre Enstitüsü çocuk hikâyeleri dizisi örneği (A1-A2)* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Başkent Üniversitesi.
- Kirazlı, N. (2018). *Behiç Ak'ın çocuk edebiyatı yapılarının çocuğa görelik açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Körükçü, Ö., A., Kapıkıran, N., & Aral, N. (2016). Schwartz'ın modeline göre 3-6 yaş resimli çocuk kitaplarında değerlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 133-151.
- Küçük, N. (2016). Schwartz'ın "Değer Yönelimleri Ölçeği" ile Türkiye'deki öğrenciler üzerine yapılmış olan bazı araştırma bulgularının değerlendirilmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (57), 280-296.
- Miles, M., & Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis*. Sage: An Expanded Sourcebook.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı: yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ozan Leymun, Ş., Yurdakul, K., & Ferhan, O. (2017). Eğitim ortamlarında durum çalışmasının önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 367-385.

- Özden, U. M. (2023). *Türk destanlarında değer aktarımı* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Trakya Üniversitesi.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi*(55), 459-496.
- Schwartz, S. H. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values? *Journal of Social Issues*, 50(4), 19-45.
- Schwartz, S. H. (2006). Temel insan değerleri: kuram, ölçme ve uygulamalar. <https://www.yourmorals.org/schwartz.2006.basic%20human%20values.pdf>
- Sever E., Memiş A., & Sever S. (Mayıs, 2015). *Pertev Naili Boratav'ın zaman zaman içinde masal kitabının değerler açısından incelenmesi*. XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu sunulan bildiri, Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. (12. baskı). Tudem Yayınları.
- Sezer, K. (2020). Çiğdem Kaplan'nın çocuk kitaplarının çocuğa görelilik ilkesi açısından incelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 5(11), 347-359.
- Turan, R., & Ulusoy, K. (2016). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi*. (2. baskı). Pegem Akademi Yayınları.
- Yalçın, A., & Aytaş, G. (2012). *Çocuk edebiyatı* (6. baskı). Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H., (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.

Extended Abstract

This study examines the *Children's Story Series* by the Yunus Emre Institute, focusing on its alignment with child-centered principles and the representation of values based on Schwartz's Value Model. Fourteen storybooks at the A1 and A2 levels, including titles such as *We Have a Guest*, *Holiday*, *Our New School*, and *Green Lake*, were analyzed to address two key questions: the values represented in the series according to Schwartz's model and the appropriateness of the series for child-centeredness.

The study employed qualitative research methods, specifically document analysis, to examine the storybooks. Researchers conducted a thorough reading of the texts, guided by Schwartz's Value Model and Sever's principles of child-centeredness, and analyzed the data using content analysis techniques.

The analysis revealed that the storybooks include eight value dimensions as outlined in Schwartz's Value Model. The values of *benevolence* and *conformity* were consistently represented in all books. Other values-*security*, *power*, *self-direction*, *universalism*, *achievement*, *hedonism*, *stimulation*, and *tradition*-were present with varying frequencies. While the inclusion of diverse values was noted as a strength, the relatively low emphasis on *tradition* was identified as a limitation, particularly given the books' objective of transmitting Turkish language and culture.

The series was further evaluated for its content and design features in relation to child-centeredness principles. The themes were found to be educational and age-appropriate, supporting the developmental needs of children aged 10-15. Subjects were integrated seamlessly with these themes, creating a sense of unity while encouraging reasoning and positive thinking. The books avoided content that could lead to negative thoughts or behaviors, instead fostering critical thinking and common sense. Although entertainment was not a primary goal, the materials succeeded in meeting the broader requirements of child-centered educational resources.

The language and style were clear, fluent, and simple, ensuring accessibility for the target age group. The narratives introduced practical, everyday vocabulary while maintaining accuracy in spelling and punctuation. This effective use of language aligns with principles of child-centeredness. Character development in the stories featured a limited number of well-defined protagonists, making them relatable to young readers. Secondary characters were de-emphasized to maintain clarity, and the consistency of character traits across the series enhanced accessibility.

The design features generally supported centeredness to children, but minor issues were identified, such as visuals that occasionally appeared out of sequence with the narrative or inconsistencies in character depictions. These shortcomings, while present, did not detract significantly from the overall quality of the series.

In summary, the *Children's Story Series* aligns well with principles of child centeredness and effectively incorporates diverse value dimensions, despite the underrepresentation of *tradition*. Its child-centered approach, educational themes, and accessible design make it a valuable resource for teaching Turkish language and culture to non-Turkish children aged 10-15. With minor improvements, the series could further enhance its impact as a tool for cultural and linguistic education.